

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ VÀ QUẢN TRỊ KINH DOANH**

NGUYỄN THỊ VINH

**NGHIÊN CỨU VÀ ĐỀ XUẤT CÁC GIẢI PHÁP
PHÁT TRIỂN KINH TẾ TRANG TRẠI
TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH BẮC KẠN**

**Chuyên ngành: Kinh tế Nông nghiệp
Mã số: 60.31.10**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KINH TẾ

Người hướng dẫn khoa học: TS. BÙI ĐÌNH HÒA

THÁI NGUYÊN - 2011

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan Luận văn Thạc sỹ kinh tế “Nghiên cứu và đề xuất các giải pháp phát triển kinh tế trang trại trên địa bàn tỉnh Bắc Kạn” là công trình nghiên cứu độc lập của riêng tôi.

Các số liệu, thông tin được sử dụng trong Luận văn này là hoàn toàn trung thực.

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Vinh

LỜI CẢM ƠN

Trước tiên, tôi xin chân thành cảm ơn TS. Bùi Đình Hoà đã tận tình hướng dẫn, góp ý và động viên tôi trong suốt quá trình thực hiện Luận văn tốt nghiệp này.

Xin chân thành cảm ơn Ban giám hiệu, Khoa Đào tạo sau Đại học Trường Đại học kinh tế và Quản trị kinh doanh Thái Nguyên, đã giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu.

Tôi cũng xin gửi lời cảm ơn đến Ban lãnh đạo Sở, Phòng Quản lý Khoa học và Công nghệ - Sở Khoa học và Công nghệ tỉnh Bắc Kạn, đã tạo điều kiện thuận lợi để giúp tôi hoàn thành chương trình học tập theo yêu cầu.

Xin cảm ơn Cục thống kê tỉnh Bắc Kạn, Phòng NN&PTNT và Phòng Thống kê các huyện, thị xã của tỉnh Bắc Kạn đã cung cấp số liệu, tài liệu, thông tin chính xác để tôi hoàn thành luận văn.

Những lời cảm ơn sau cùng xin dành cho những người thân trong gia đình, bạn bè, đồng nghiệp đã hết lòng quan tâm và tạo điều kiện tốt nhất để tôi hoàn thành được luận văn tốt nghiệp này.

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Vinh

MỤC LỤC

Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục	iii
Danh mục các chữ viết tắt và ký hiệu	v
Danh mục bảng	vi
MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài.....	1
2. Mục tiêu nghiên cứu.....	3
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	2
4. Ý nghĩa khoa học và đóng góp của luận văn.....	4
5. Bố cục của luận văn.....	4
CHƯƠNG 1: TỔNG QUAN VỀ PHÁT TRIỂN KINH TẾ TRANG	
TRẠI VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU ĐỀ TÀI.....	5
1.1. Cơ sở lý luận về phát triển kinh tế trang trại	5
1.1.1. Một số khái niệm.....	5
1.1.2. Những đặc trưng cơ bản của kinh tế trang trại	10
1.1.3. Tiêu chí nhận dạng trang trại	12
1.1.4. Vai trò của kinh tế trang trại	15
1.1.5. Phân loại trang trại.....	16
1.1.6. Những điều kiện ảnh hưởng trực tiếp đến sự hình thành và phát triển của kinh tế trang trại.....	15
1.1.7. Xu hướng hình thành và phát triển của kinh tế trang trại	22
1.2. Cơ sở thực tiễn về phát triển kinh tế trang trại	25
1.2.1. Kinh tế trang trại ở một số nước trên thế giới	25
1.2.2. Tình hình phát triển kinh tế trang trại ở Việt Nam.....	28
1.3. Phương pháp nghiên cứu của đề tài	40
1.3.1. Các câu hỏi đặt ra mà đề tài cần giải quyết	31
1.3.2. Các phương pháp nghiên cứu cụ thể.....	40
1.3.3. Hệ thống chỉ tiêu nghiên cứu	42

CHƯƠNG 2 : THỰC TRẠNG PHÁT TRIỂN KINH TẾ TRANG

TRẠI Ở TỈNH BẮC KẠN.....	45
2.1. Đặc điểm địa bàn nghiên cứu.....	45
2.1.1. Đặc điểm tự nhiên.....	35
2.1.2. Đặc điểm kinh tế- xã hội.....	50
2.2. Thực trạng phát triển kinh tế trang trại ở Bắc Kạn.....	55
2.2.1. Đặc điểm trang trại ở tỉnh Bắc Kạn.....	55
2.2.2. Thực trạng phát triển kinh tế trang trại tại tỉnh Bắc Kạn.....	58
2.2.3. Thực trạng các yếu tố sản xuất chủ yếu của trang trại.....	62
2.2.4. Kết quả sản xuất kinh doanh của các trang trại tỉnh Bắc Kạn.....	72
2.2.5. Kết quả sản xuất của các loại hình trang trại.....	81
2.2.6. Hiệu quả của các loại hình trang trại tỉnh Bắc Kạn.....	85
2.2.7. Một số đánh giá về phát triển của trang trại ở tỉnh Bắc Kạn.....	88
CHƯƠNG 3: MỘT SỐ GIẢI PHÁP CHỦ YẾU NHẪM PHÁT TRIỂN	
KINH TẾ TRANG TRẠI TỈNH BẮC KẠN GIAI ĐOẠN 2011-	
2015 VÀ ĐẾN 2020.....	97
3.1. Quan điểm phát triển kinh tế trang trại.....	97
3.1.1. Quan điểm phát triển kinh tế trang trại trong thời kỳ công nghiệp hóa - hiện đại hoá và hội nhập kinh tế quốc tế ở Việt Nam.....	97
3.1.2. Quan điểm phát triển kinh tế trang trại tỉnh Bắc Kạn.....	102
3.2. Định hướng phát triển kinh tế trang trại ở tỉnh Bắc Kạn.....	103
3.3. Một số giải pháp chủ yếu nhằm phát triển kinh tế trang trại ở tỉnh Bắc Kạn.....	105
3.3.1. Các giải pháp chung cho các loại hình trang trại.....	105
3.3.2. Giải pháp cho nhóm trang trại.....	107
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ.....	110
1. Kết luận.....	110
2. Một số kiến nghị.....	111
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	114
PHỤ LỤC.....	116

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT VÀ KÝ HIỆU

BQ	Bình quân
CNH	Công nghiệp hoá
CSDL	Cơ sở dữ liệu
DN	Doanh nghiệp
ĐVT	Đơn vị tính
LĐgđ	Lao động gia đình
GO	Giá trị sản xuất
HDH	Hiện đại hoá
IC	Chi phí trung gian
MI	Thu nhập hỗn hợp
KTTT	Kinh tế trang trại
KHCN	Khoa học công nghệ
KHKT	Khoa học kỹ thuật
NLN	Nông lâm nghiệp
NTTS	Nuôi trồng thủy sản
NXB	Nhà xuất bản
RVA	Rừng vườn ao
RVC	Rừng vườn chuồng
RVCA	Rừng vườn chuồng ao
SL	Số lượng
SPHH	Sản phẩm hàng hoá
SXKD	Sản xuất kinh doanh
TSCĐ	Tài sản cố định
Tr.đ	Triệu đồng
VA	Giá trị gia tăng

DANH MỤC BẢNG

Bảng 2-1. Hiện trạng sử dụng đất đai tỉnh Bắc Kạn năm 2010	46
Bảng 2-2. Tăng trưởng kinh tế Bắc Kạn so với vùng Trung du miền núi Bắc Bộ và cả nước.....	51
Bảng 2-3. Số lượng trang trại của Bắc Kạn so với vùng Đông Bắc và cả nước giai đoạn 2005 - 2010	59
Bảng 2-4. Số lượng trang trại tỉnh Bắc Kạn phân theo địa bàn và loại hình trang trại năm 2010.....	60
Bảng 2-5. Tình hình phát triển các loại hình trang trại tại tỉnh Bắc Kạn	61
Bảng 2-6. Tình hình chung về nhân khẩu và lao động trong các trang trại tỉnh Bắc Kạn năm 2010	63
Bảng 2-7. Tình hình sử dụng đất đai theo các loại hình trang trại năm 2010	66
Bảng 2-8. Diện tích các trang trại phân theo quy mô diện tích năm 2010	67
Bảng 2-9. Tình hình huy động và sử dụng vốn	68
Bảng 2-10. Nhu cầu vốn vay của các chủ trang trại tỉnh Bắc Kạn.....	69
Bảng 2-11. Các hình thức tiêu thụ sản phẩm của các chủ trang trại	71
Bảng 2-12. Chi phí trung gian ngành trồng trọt của các loại hình trang trại tỉnh Bắc Kạn năm 2010	73
Bảng 2-13. Kết quả sản xuất ngành trồng trọt của các loại hình trang trại	76
Bảng 2-14. Chi phí trung gian ngành chăn nuôi của các loại hình trang trại .	78
Bảng 2-15. Kết quả ngành chăn nuôi của các loại hình trang trại (tính bình quân 01 trang trại)	80
Bảng 2-16. Kết quả sản xuất của các loại hình trang trại tỉnh Bắc Kạn năm 2010 (Tính bình quân 1 trang trại)	83
Bảng 2-17. Hiệu quả kinh tế của của các loại hình trang trại tỉnh Bắc Kạn năm 2010 (tính bình quân một trang trại).....	86

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Trang trại là một loại hình sản xuất nông nghiệp được hình thành tương đối sớm trên thế giới, tùy từng thời kỳ mà có những hình thức, tên gọi khác nhau nhưng đều có đặc điểm chung là sản xuất hàng hoá tự chủ với quy mô lớn. Phát triển kinh tế trang trại là xu hướng tất yếu trong sản xuất nông nghiệp, nông thôn hiện nay. Ngày nay, trang trại là loại hình tổ chức sản xuất phổ biến trong nền nông nghiệp của hầu hết các quốc gia trên thế giới.

Ở nước ta, trang trại đã hình thành và trải qua các giai đoạn lịch sử khác nhau của sự phát triển. Tuy nhiên, trang trại gia đình chỉ phát triển từ đầu thập niên 1990, sau khi có Nghị quyết 10 của Bộ Chính trị và Luật đất đai ra đời năm 1993, giao quyền sử dụng đất sản xuất ổn định và lâu dài cho hộ gia đình nông dân. Trên nền tảng kinh tế tự chủ của các hộ nông dân đã hình thành các trang trại được đầu tư vốn, lao động với trình độ chuyên môn cao đóng góp ngày càng nhiều của cải vật chất cho xã hội. Mới hình thành và phát triển nhưng kinh tế trang trại đã khơi dậy tiềm năng đất đai, lao động, vốn trong dân cư để đầu tư phát triển sản xuất, cải thiện bộ mặt nông thôn, góp phần chuyển dịch cơ cấu kinh tế nông nghiệp.

Mặc dù Đảng và Nhà nước ta đã có nhiều chủ trương đúng đắn, mở đường cho kinh tế trang trại phát triển, nhưng sự chỉ đạo của các cấp chính quyền địa phương thiếu thống nhất, thiếu tập trung, thiếu quy hoạch đồng bộ, buông lỏng trong công tác quản lý, thiếu nhạy bén trong việc cụ thể hoá đường lối chính sách của Đảng và Nhà nước. Các hộ nông dân thiếu vốn để sản xuất kinh doanh, thủ tục vay vốn phức tạp, rườm rà, nhiều mô hình trang trại hình thành mang tính tự phát. Việc định hướng, tổ chức các trang trại còn lúng túng, chậm trễ trong việc cấp giấy chứng nhận quyền sử dụng đất. Vì vậy, phát triển kinh tế trang trại đã nảy sinh nhiều vấn đề lý luận và thực tiễn

đòi hỏi phải giải quyết kịp thời liên quan đến nhận thức, cơ chế chính sách của Nhà nước: về đất đai, lao động, vốn đầu tư, tư cách pháp nhân, quyền lợi và nghĩa vụ của chủ trang trại trước pháp luật... nhằm củng cố và phát triển loại hình này một cách tích cực, ổn định và bền vững.

Bắc Kạn là một tỉnh miền núi thuộc vùng Đông Bắc Bắc bộ, có tiềm năng thế mạnh về đất đai đồi rừng. Cùng với cả nước nói chung, tỉnh Bắc Kạn nói riêng thời gian qua kinh tế trang trại đã có những bước phát triển, nhiều chủ hộ đã vươn lên làm giàu từ phát triển KTTT với nhiều loại hình và quy mô khác nhau, góp phần tăng trưởng kinh tế - xã hội và xoá đói giảm nghèo của tỉnh. Nhưng kinh tế trang trại Bắc Kạn còn rất nhỏ bé cả về số lượng và chất lượng, chưa có đóng góp nhiều cho kinh tế của tỉnh; Sản xuất còn mang tính tập quán; 100% Chủ trang trại chưa được cấp giấy chứng nhận quyền sử dụng đất; Việc quy hoạch và chuyển đổi cơ cấu giống, cây trồng, vật nuôi còn chậm; Vốn sản xuất còn thiếu, chủ yếu là vốn tự có, vốn vay tín dụng có tỷ trọng ít; Trình độ phát triển, quy mô trang trại, những bất cập về cơ chế, chính sách về đào tạo kiến thức quản lý kinh tế, chuyển giao công nghệ cho các chủ trang trại và phát triển nguồn lực còn nhiều hạn chế; Chế biến và bảo quản nông, lâm sản, thị trường tiêu thụ sản phẩm và thị trường cung ứng vật tư cho sản xuất nông nghiệp còn gặp nhiều khó khăn,...

Để xây dựng một nền nông nghiệp sản xuất hàng hóa, phát triển kinh tế trang trại là hướng đi đúng đắn, cần được quan tâm giúp đỡ bằng những chính sách hợp lý, góp phần khai thác một cách có hiệu quả và bền vững tiềm năng về đất đai ở Bắc Kạn. Việc nghiên cứu lý luận và khảo sát thực tiễn về kinh tế trang trại trong tỉnh, từ đó đề ra một số giải pháp cơ bản để phát triển kinh tế trang trại trên địa bàn tỉnh có một ý nghĩa rất quan trọng. Vì vậy tôi lựa chọn đề tài: **“Nghiên cứu và đề xuất các giải pháp phát triển kinh tế trang trại trên địa bàn tỉnh Bắc Kạn”** nhằm góp phần giải quyết yêu cầu nêu trên.

2. Mục tiêu nghiên cứu

2.1. Mục tiêu chung

Trên cơ sở nghiên cứu thực trạng KTTT ở tỉnh Bắc Kạn, đề xuất một số giải pháp chủ yếu nhằm thúc đẩy sự phát triển KTTT trên địa bàn nghiên cứu.

2.2. Mục tiêu cụ thể

- Hệ thống hoá những vấn đề lý luận và thực tiễn cơ bản về kinh tế trang trại và phát triển kinh tế trang trại.

- Đánh giá được thực trạng phát triển kinh tế trang trại ở tỉnh Bắc Kạn giai đoạn 2005-2010.

- Đề xuất một số giải pháp chủ yếu thúc đẩy phát triển kinh tế trang trại trên địa bàn tỉnh Bắc Kạn giai đoạn 2011-2015 và những năm tiếp theo.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

3.1. Đối tượng nghiên cứu

Hoạt động sản xuất kinh tế của các trang trại cũng như ảnh hưởng của nó đến phát triển kinh tế - xã hội trên địa bàn tỉnh Bắc Kạn.

3.2. Phạm vi nghiên cứu

3.2.1. Phạm vi về nội dung

- Số lượng, cơ cấu, loại hình, phương thức sản xuất của các trang trại ở tỉnh Bắc Kạn.

- Tình hình sử dụng đất đai, lao động, vốn, thu nhập, bố trí sản xuất, bố trí cây trồng của các trang trại.

- Phân tích một số chỉ tiêu đánh giá kết quả, hiệu quả kinh tế của các trang trại ở tỉnh Bắc Kạn, từ đó tìm ra được những nguyên nhân trực tiếp và gián tiếp ảnh hưởng đến kết quả sản xuất và hiệu quả kinh tế của trang trại.

- Đề xuất một số giải pháp chủ yếu thúc đẩy phát triển kinh tế trang trại trên địa bàn tỉnh Bắc Kạn.

3.3.2. Phạm vi về không gian

100% số trang trại hiện có tại thời điểm điều tra ở tỉnh Bắc Kạn.